

En ny EU-förordning innebär stora förändringar på arvrättens område

Det blir allt mer vanligt att människor rör sig och flyttar över landgränser. När en person avlider är det inte ovanligt att denne lämnar efter sig tillgångar och skulder i ett flertal länder, och att den avlidnes familjemedlemmar bor i olika länder. Arvsrättsliga regler skiljer sig åt från land till land, vilket kan leda till osäkerhet när en person vill planera sitt arv på förhand. För att minska osäkerheten och underlätta för EU-medborgarna att planera sitt arv i förväg, har en ny EU-förordning förhandlats fram. Vi tittar närmare på vad som gäller, med hjälp av ett exempel:

Vad gäller juridiskt om Svea Svensson, svensk medborgare, bosatt på Costa del Sol sedan 1990-talet, avlider under en semesterresa till Tyskland i oktober 2015? Sveas två döttrar bor i Sverige och hennes son bor i Tyskland. Hennes tillgångar består av en lägenhet i Marbella, en sommarstuga på svenska västkusten och bankkonton både i Sverige och i Spanien. Svea har inte skrivit något testamente. Ska arvet regleras enligt spansk, svensk eller tysk lag?

Hittills gäller **nationalitetsprincipen**. Det vill säga, arv efter svensk medborgare regleras av svensk arvsrätt. Men denna princip kommer att ändras i och med den nya EU-förordningen om internationell arvsrätt (*Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli 2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg, nedan kallad ”arvsförordningen”*).

Arvsförordningen ska tillämpas på arv efter personer som avlider efter den 17 augusti 2015. Det innebär att nuvarande regler kommer att fortsätta att tillämpas ytterligare en tid. Nuvarande regler i Sverige är främst lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo och i Spanien främst *código civil*. Både det svenska och det spanska nuvarande regelverket anger att **nationalitetsprincipen** gäller, det vill säga att rätt till arv ska regleras enligt det lands lag där arvlåtaren var medborgare när han/hon avled.

Arvsförordningens huvudregel är att arv ska regleras enligt lagen i det land där den avlidne hade hemvist vid den tidpunkten då han/hon avled. En av de stora nyheterna är alltså att **domicilprincipen införs**. Det spelar ingen roll var Sveas barn bor eller att hon var svensk medborgare när hon avled. I Sveas fall är det spansk arvsrätt som ska reglera arvet i dess helhet, oavsett var tillgångarna finns, eftersom Svea avlider efter den 17 augusti 2015 och hon inte har skrivit något testamente med förordnande om lagval.

Finns det några skillnader mellan spansk och svensk arvsrätt?

Ja, det finns många skillnader, några av de viktigaste är:

- **Arvingarnas ansvar för den avlidnes skulder.** Enligt svensk arvsrätt övergår den avlidnes samtliga tillgångar och skulder till ett dödsbo som är en juridisk person. Dödsboförvaltningen tar hand om att betala skulderna i första hand. Därefter fördelas eventuella tillgångar mellan arvingar och testamentstagare. Om dödsboet består av mer skulder än tillgångar går dödsboet i konkurs. Detta innebär att arvingarna, enligt svensk arvsrätt, aldrig blir ansvariga för att betala skulder som den avlidne har lämnat efter sig. Enligt spansk arvsrätt kan däremot arvingarna bli skyldiga att betala den avlidnes skulder, förutom om arvingen väljer att acceptera arvet "a beneficio de inventario", vilket innebär en rätt för arvingen att endast överta dödsboets skulder till ett belopp som motsvarar de tillgångar som han eller hon får.
- **Lagloten**, det vill säga den del av arvslotten som en bröstarvinge (den avlidnes avkomlingar i rakt nedstigande led) har rätt till enligt lag och som inte kan berövas bröstarvingen genom testamente, är hälften av arvslotten enligt svensk arvsrätt. Enligt spansk arvsrätt är lagloten en tredjedel av arvslotten. Detta innebär att spansk arvsrätt ger större utrymme att genom testamente gynna ett eller flera barn på bekostnad av övriga syskon.
- **Efterlevande makes arvsrätt** är mer omfattande i svensk arvsrätt jämfört med spansk arvsrätt. Enligt svensk arvsrätt är huvudregeln att äkta makars gemensamma barn måste "vänta" på arvet tills båda föräldrarna har avlidit. Om arvlåtaren har skrivit testamente måste "basbeloppsregeln" respekteras, vilket innebär att efterlevande make alltid har rätt till fyra gånger prisbasbelopp (ett lagstadgat belopp som uppdateras årligen), naturligtvis under förutsättning att kvarlåtenskapen överskider detta belopp. Enligt spansk lag har efterlevande make endast rätt till en nyttjanderätt som motsvarar 1/3 av kvarlåtenskapen, vilket innebär att efterlevande make vanligtvis kan bo kvar i den bostad som var makarnas gemensamma hem. Möjlighet finns dock i spansk arvsrätt att genom testamente ge efterlevande make en mer fördelaktig situation.

Finns det några möjligheter för Svea att undvika att spansk lag ska reglera arvet efter henne?

Ja, enligt artikel 22 i arvsförordningen, kan Svea skriva ett testamente och förordna att arvet efter henne ska styras av lagen i den stat där hon är medborgare vid tidpunkten för sitt val eller vid sin död (Sverige, i detta exempel).

Vilka formkrav gäller för ett sådant testamente? Eftersom Svea väljer att svensk arvsrätt ska tillämpas, är det svenska formkrav som gäller. Huvudregeln i svensk arvsrätt (Ärvdabalken 10:1) är att testamentet ska upprättas skriftligen med två vittnen.

Europeiskt arvsintyg

En viktig nyhet i arvsförordningen är att ett europeiskt arvsintyg inrättas. Det europeiska arvsintyget är ett bevismedel som kan få stor praktisk betydelse vid gränsöverskridande arv, exempelvis när arvingarna bor i en medlemsstat och tillgångarna finns i en annan medlemsstat. Syftet med arvsintyget är att underlätta för arvingar, tetamentstagare och testamentsexekutorer eller boutredningsmän som i en annan medlemsstat behöver åberopa sin ställning eller utöva sina rättigheter som arvingar eller testamentstagare och/eller sina befogenheter som testamentsexekutorer eller boutredningsmän.

Ett praktiskt problem med arvsförordningen är att den inte reglerar makars förmögenhetsförhållanden (det vill säga bodelning mellan makar), en fråga som har intimt samband med arvsskifte. Detta har bland annat kritiserats av Sveriges advokatsamfund i ett remissyttrande till Justitiedepartementet.

Denna artikel är endast en förenklad sammanfattning av arvsförordningen. Varje enskilt fall är unikt och det är klokt att ta hjälp av en jurist för att behandla frågor gällande testamente, lagval och användning av det europeiska arvsintyget.

Charlotte Andersson

Jur.kand. Lic. Derecho & Abogada

www.linguaiuris.com